वर्धस्वेति सोऽग्निमेव प्राप्य सम्बभूवान्तरैव सम्बभूवेत्युहैके प्राहुः अग्नीषोमावेवाभि सम्बभूव सर्वाविद्याः सर्वं यशः सर्वमन्नाद्यं सर्वं श्रीम् । स यद्वर्धमानः समभवत् । तस्माद्वृत्रोऽथ यदमात् समभवत्तस्माद्दक्षिणं दनुश्च दनायुश्च । मातेव च पितेव च परिजग्रहतुस्तस्माद्दानव इत्याहुः अथ यदब्रवीदिन्द्रशत्रुर्वर्धस्वेति तस्मादुहैनमिन्द्र एव जघान । यद्ध शत्रुरवक्ष्यदिन्द्रस्य शत्रुर्वर्धस्वेति शत्रुर्ह स एवेन्द्रमहन्यित्" शत०ब्रा०१,६,३,८,९,१०, "इन्द्रशत्रुरित्यत्र पूर्वपदोदात्ततयेन्द्रः शत्रुर्यस्येति बहुव्रीहिसमासं कृत्वा वन्तं प्रयुक्तवन्तस्तमिन्द्रो जघान । यद्यसौ अन्त्योदात्तत्वात् तत्पुरुषसमासेन, इन्द्रस्य शत्रुरिति व्यस्तनिर्देशेन वा ब्रूयात्तदा निश्चितमेव स इन्द्रं हन्यात्" इति भा० भा०तथा च षष्ठीतत्पुरुषेऽन्तोदात्तः स्वरः तथात्वे इन्द्रस्य शत्रुरित्यर्थके भवेत् बहुव्रीहौ तु पूर्वपदस्वरतेति तथा तेन प्रयोगात् तमेव इन्द्रोजघान "अतएव वेदे स्वरहीनतयोच्चारणे यजमानस्यानिष्टं फलं भवति यथोक्तं शिक्षायाम् । "मन्त्रो हीनः स्वरतो वर्णतो वा मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह : स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात्" । उक्तश्रुत्यनुसारिणी कथा भाग० यथा त्वष्टः पुत्रस्य विश्वरूप त्रिशीर्षादिकस्तपवर्णन "तस्यासन् विश्वरूपस्य शिरांसि त्रीणि भारत । सोमपीथं सुरापीथमन्नादमिति शुश्रुम । सर्वे बर्हिषि देवेभ्यो भागं प्रत्यक्षमुच्चकैः । अवदद्यस्य पितरो देवाः सप्रश्रयं नृप ! । स एव हि ददौ भागं परोक्षमसुरान् प्रति । यजमानो ददद्भागं मातृस्नेहवशानुगः । तद्देवहेलनं तस्य धर्मालोकं सुरेश्वरः । आलक्ष्य तरसा भीतस्तच्छीर्षाण्यच्छिनद्रुषा । सोमपीथं तु यत्तस्य शिर आसीत् कपिञ्जलः । कलविङ्कः सुरापीथमन्नादं यत् स तित्तिरिः । ब्रह्महत्यामञ्जलिना जग्राह यदपीश्वरः । संवत्सरान्ते तदघं भूतानां स विशुद्धये । भूम्यम्बुद्रुमयोषिद्भ्यश्चतुर्धा व्यभजद्धरिः । भूमिस्तुरीयं जग्राह खातपूरवरेण वै । ईरिणं ब्रह्महत्याया रूपं भूमौ प्रदृश्यते । तुर्यं छेदविरोहेण वरेण जग्रहुर्द्रुमाः । तेषां निर्यासरूपेण ब्रह्महत्या प्रदृश्यते । यच्चतुर्थं कामवरेणांहस्तुरीयं जग्रहुः स्त्रियः । रजोरूपेण तासु तोमाणि प्रदृश्यते । द्रवनूयोवरेणापस्तुरीयं जग्रहुर्मलम् । तासु बुद्बुदफेनाभ्यां दृष्टं तद्धरति क्षिपन् । हतपुत्रस्ततस्त्वष्टा जुहावेन्द्राय शत्रवे । इन्द्रशत्रुर्विवर्द्धस्व मा चिरं जहि विद्विषम् । अथान्वाहार्यपचनादुत्थितो घोरदर्शनः । कृतान्त इव लोकानां युगान्तसमयो यथा । विष्वग्विवर्द्धमानं तमिषुमात्रं दिने दिने । दग्धशैलप्रतीकाशं सन्ध्याभ्रानीकवर्चसम् । तप्तताम्रशिखाश्मश्रुं मध्याह्नार्कोऽप्यलोचनम् । देदीप्यमाने त्रिशिखे शूल आरोप्य रोदसी । नृत्यन्तमुल्बणदन्तञ्च चालयन्तं पदा महीम् । हरीगम्भीरघोषेण पिबता च नभस्तलम् । लिहता जिह्वयर्क्षाणि ग्रसता भुवनत्रयम् । महता रौद्रदंष्ट्रेण जृम्भमाणं मुहुर्मुहुः । त्रिवृत्सादुद्रवुर्लोका वीक्ष्य सर्वे दिशो दश । येनादृता इमे लोकास्तपसा त्वाष्ट्रमूर्त्तिना । स वै वृत्र इति प्रोक्तः पापः परमदारुणः भा०६स्क०८अ० । ततः "स इन्द्रशत्रुः कुपितोऽथ तया महेन्द्रवाहं गदयोपविक्रम इति" तयोर्युद्धमभिधाय "भित्त्वा वज्रेण तत्कक्षं निष्क्रम्य बलभिद्रुषा । उच्चकर्त्त शिरः शत्रोर्गिरिशृङ्गमिवोन्नतम्" भाग०६स्क०१०अ०इन्द्रेण तस्य हननं वर्णितम् ।

इन्द्रशलभ पु० इन्द्रजातः वर्षाकालजातः शलभः । इन्द्रगोपे ।

इन्द्रसारथि पु० ६त० । इन्द्रस्य सारथौ मातलौ ।

इन्द्रसावर्णि पु० चतुर्दशे मनौ । "मनुर्वा इन्द्रसावर्णिश्चतुर्दशमभ्यति । उरुगम्भीरबृध्नाद्या इन्द्रसावर्णिवीर्यजाः । पवित्राश्चाक्षुषा देवाः शुचिरिन्द्रो भविष्यति । अग्निबाहुः शुचिः शुक्रो मान्धाताद्याश्चसप्तिनः । सत्यायस्य तनयो हरिद्वानुशदा हरिः । वितायां महाराज ! क्रियातन्तून् वितायिता" भा०८स्क०१३अ० । हरिवंशे तु "भूत्याञ्चोत्पादितो देव्यां भौत्योनाम रुचेःसुतः" इति भौत्योत्पत्तिमुक्त्वा "चतुर्दशेऽथ पर्याये भौत्यस्यैवान्तरे मनोः । अग्नीध्रः कश्यपश्चैव पौलस्त्योभार्गवस्तथा । भार्गवश्चाग्निबाहुश्च शुचिराङ्गिरसस्तथा । युक्तश्चैव तथात्रेयः शुक्रोवाथ एव च । अजितः पौलहश्चैव मान्याः सप्तर्षयश्च ते इति" चोक्त्वा "देवतानां गणाः प्रोक्ताः पञ्च वै भरतर्षभ । तरङ्गभोरुवर्मश्च तरस्वान्सुयएव च । अभिमानी प्रवीणश्च श्रुतः संक्रन्दनस्तथा । तेजस्वी सरणश्चैव भौत्यस्येते मनोः सुताः । भौत्यस्यैवाधिकारे तु पूर्णे कल्पस्तु पूर्यते" । अग्निपु०च "मनुश्चतुर्दशो भौत्यः शुचिरिन्द्रो भविष्यति । चाक्षुषाद्याः सुरगणा अग्निबाह्वादयो द्विजाः । चतुर्दशस्य भौत्यस्य पुत्रा उरुमुखा मनोः" इत्युक्तं तेन नामभेदविरोधः कल्पभेदात् समाधेयः ।

इन्द्रसुत पु० ६त० । १जयन्ते, २मध्यमपाण्डवे पार्थे, ३अर्जुनवृक्षे, ४वालिनामके वानरे च । इन्द्रसुतादयोऽप्यत्र

इन्द्रसुरस पु० इन्द्रः कुटजवृक्ष इव सुरसः पथ्यरसः । (निर्गुण्डी)